

vatskoglagoljsko tiskarstvo; oblikovanje knjige kao estetske i „tehnološke“ posebnosti; u 2. dije-lu knjige „Nevidljiva tipografija, II.“ obrađuju se i teme vezane uz „Glagoljsku tiskaru Juri žakan u Roču“ i „moderna“ glagoljska slova, izrađena u Pragu 1852., koja su bila namijenjena za tiska-nje znanstvenih slavističkih djela, a ne za tiska-nje misala i brevijara.

Kao i u prvoj, Paro je kompletan autor knji-ge: autor teksta, autor 66 originalnih crteža - ge-ometrijskih analiza i dekompozicija - tiskarskih znakova, autor dizajna, izbora ilustracija... a ta-kvi kompletni autori danas su rijetkost ne samo u Hrvatskoj već i u svijetu.

Knjiga B. Pažur *Kulturnoanimalistički as-pekti suvremenoga kajkavskoga pjesništva* (Kaj-kavsko spravišće, *Mala biblioteka „Ignac Kristi-janović“*, knj. 43, Zagreb 2015., 232 str.; naslov-nica: Frane Paro, akad. slikar-grafičar), kao što je višeput naglašeno, prva je znanstvena mono-grafija (objavljena disertacija) s područja kulturne zoologije na primjeru suvremene kajkav-ske književnosti. U njoj su, na predlošku kajkav-skoga pjesništva od 50-ih godina 20. stoljeća na-dalje, razmotreni raznoliki aspekti životinjstva kao književne činjenice.

Iz 900-ak kajkavskih pjesama predmetno-ga razdoblja, antologija i panorama suvreme-

noga kajkavskoga pjesništva, autorica je (inter-pretacijama i analizama prijenosa značenja) po-nudila sustav kulturnoanimalističkih aspekata toga pjesništva u 10 osnovnih grupa, uočavaju-ći njegovu naglašenu animalistično simbolsku, filozofijsku razinu. Među ostalim rezultatima analize u knjizi, uz brojne kvantifikacijske po-kazatelje i obilje kontekstnih primjera, izdvoje-na je i mala kajkavska animalistična antologija kao prinos korpusu matičnoga suvremenoga hrvatskoga pjesništva. Čine je 33 pjesme 19-ero najznačajnijih kajkavskih animalista (*Stjepan Bence, Zdravko Čadež, Stjepan Jakševac, Bože-na Loborec, Vladimir Velčić, Josip Ozimec, Ivan Horvat Hlebinski, Zlatko Crnec, Drago Ulama, Ivica Jembrih Cobovički, Pajo Kanižaj, Ivo Kalin-ski, Stanislav Petrović, Franjo Švob, Ernest Fišer, Verica Jačmenica, Zvonko Kovač, Božica Jelušić i Valentina Šinjori*).

I sa stajališta *književne (kulturne) animali-stike*, kao suvremene discipline (ili teorije, me-tode, pokreta) dodatno je dokazano kako u po-dručju umjetnosti riječi, u estetskoj, dakle, biti kajkavština potvrđuje ravnopravnost svoga jezi-ka kao uvjet cjelovitosti hrvatske književnosti i kulture.

Uredništvo

ŽELJKO SENEČIĆ – MAJSTOR SCENOGRAFIJE, FILMA I SLIKARSTVA

U četvrtak 30. ožujka 2017. u Galeriji Klo-vičevi u Zagrebu otvorena je samostalna izlož-ba Željka Senečića, javnosti najpoznatijeg po radu na jednom od ponajboljih i najpopularni-jih hrvatskih filmova svih vremena – *Tko pje-va, zlo ne misli*. Senečić, rođen u Zagrebu 1933., ugledni je televizijski, filmski i kazališni reda-telj te scenograf. Međutim, on je i akademski slikar koji se predstavio izborom svojih antolo-gijskih radova – izborom koji je inicirao i reali-zirao povjesničar umjetnosti i likovni kritičar Vladimir Crnković.

„Senečića dugo pratim“, piše Crnković u katalogu izložbe, „a interes za njegovo slikar-stvo pretvorio se u oduševljenje, zagovaranje,

istinsku podršku – i to kako zbog autorove au-tentične i iskonske duhovitosti, sklonosti ko-mici i ironiji, tako i briljantne tehnike te ne-prijeporne slikarske virtuoznosti.“ Senečić je diplomirao na Likovnoj akademiji u Zagrebu, a potom je četiri godine proveo na postdiplom-skom studiju u Majstorskoj radionici Krste He-gedušića. Među njegovim brojnim izložbama ističe se nastup na prestižnom Salonu nacija u Parizu 1984. gdje je za slike na staklu dobio *Grand Prix*.

Upravo slike na staklu predstavljaju veći dio od 55 izložena rada. Crnković ističe da je slikar baš u tim djelima ostvario svoja najma-štovitija i najosobnija rješenja te da se Senečić

po vještini može ubrojiti – uz Krstu Hegedušića, Ivana Generalića i ostale klasike Hlebinske škole – među najveće majstore slikarstva na staklu 20. stoljeća, i to u svjetskim okvirima.

Tijekom izložbe svakodnevno se prikazuju i Senečićevi filmovi o pojedinim likovnim umjetnicima – *Vaništa, Dora Maar, Jagoda Buić, Knifer, Džamonja, Pulitika, Music, Hrvatski slikari u Parizu*.

Značajan dio svojega rada Senečić je posvetio Veneciji koju je prvi put posjetio 1956., o čemu je svojedobno zapisao: “Kada danas mislim o tim danima, sjećam se da su me kao studenta tri stvari oborile: Rembrandtov autoportret u Amsterdamu, mali Leonardo u Madridu i pogled na Kanal Grande kada sam izašao iz vlaka na stanici Santa Lucia.” Umjetnik je, kako piše Crnković, u Veneciji načinio “brojne bravurozne crteže, krokije mletačkih trgova, crkava, tornjeva, kanala, mostova”, sačuvane u mnogobrojnim blokovima, a najčešće je slikao znamenitu crkvu Santa Maria della Salute. “Uporno godinama odlazim u Veneciju”, kaže Senečić o toj strasti, “gotovo da stanem na ista mjesta na kojima sam stajao godinama i crtam motive koji se stotinama godina nisu promijenili. Crtam ih ne iz znatiželje, crtam ih iz strasti. Pedeset godina vodim isti dijalog s Venecijom. Venecija šuti, ja crtam.”

Posljednjih godina Senečićev svoj slikarski rad sumira i rezimira, ukazuje na sve najbolje i najvažnije što je u životu radio i uradio. Godine 2008. objavljena mu je opsežna monografija *Senečić / Na kraju – sve je dim cigare*, s reprezentativnim izborom iz njegovog slikarstva, scenografije i filmografije, kao i nizom recenzija i predgovornih zapisa brojnih uvaženih kritičara i esejista. Početkom 2012. objavio je knjigu crteža *Venezia / Zatvori krug... vrijeme je*.

Crnković naglašava da je izbor Senečićevih radova za ovu izložbu vrlo strog, riječ je o kritičkoj antologiji kojom se predstavlja samo najbolje, a među izloženim djelima pravo će ot-

kriće biti pasteli koji se po prvi puta izdvojeno predstavljaju i interpretiraju. Njih je autor dosad izlagao samo sporadično, u malom broju i tek u nekoliko prigoda, a sada se prikazuju kao izdvojena cjelina. Crnković piše: “Riječ je gotovo o monokromnim rješenjima, gdje ništa nije očvrstnuto u kompaktnim formama i gdje su prisutne samo slutnje, uronjenost svega predstavljenog u guste sfumature.”

Osim Venecijom, Senečić je fasciniran i Dubrovnikom, iako to nije bila ljubav na prvi pogled: “Kada sam došao prvi put u Dubrovnik, jedva sam čekao otići. Bio sam posve ravnodušan prema svemu što vidim. Imao sam dojam da i Dubrovnik nestrpljivo čeka moj odlazak. Ja sam ipak dolazio i odlazio, no među nama ništa se nije promijenilo. Meni nije padalo na pamet da crtam Dubrovnik, a Dubrovniku nije padalo na pamet da mi pozira. Sjajno smo se nepodnosili. Onda, jednoga ljetnog kišnog dana dogodio se obrat. Naravno, u meni. Od tada žurim u taj grad i teško iz njega odlazim. Crtam ga, trudim se oko njega, pokušavam otkriti tajnu. Ali godine prolaze, starim, stepenice su sve više, sve slabije vidim, trebam naočale, ali računam na vrijeme. Grad je i dalje ravnodušan. Ja teško shvaćam da je s jedne strane Želja, a s druge Kamen.”

Koncepciju i realizaciju izložbe u Klovićevim dvorima (koja je bila otvorena do 14. svibnja 2017.), te popratnog monografskog kataloga s pratećom dokumentacijom, kao što je već kazano, potpisuje Vladimir Crnković. Impresivan i bogat katalog proteže se na 120 stranica, koncipiran je dvojezično, hrvatski i engleski tekst teku paralelno, a sadrži reprodukcije svih izloženih djela. Stručne recenzije projekta potpisuju akademik Tonko Maroević i povjesničarka umjetnosti Margarita Sveštarov Šimat, engleski prijevod Graham McMaster, a dizajnerska rješenja kataloga i plakata Boris Ljubičić.

Boris Beck